บทวิจารณ์หนังสือ

ชื่อเรื่อง : เปลี่ยนเจ้ากรรมนายเวรให้เป็นมิตร

ผู้เขียน : ดร.บรรจบ บรรณรุจิ

ผู้วิจารณ์ : นางสาวรังษิยา อุ่นใจ

หนังสือเรื่อง เปลี่ยนเจ้ากรรมนายเวรให้เป็นมิตร พิมพ์ครั้งที่ ๓ กรุงเทพมหานคร อมรินทร์ธรรมะ อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง ๒๕๕๘ จำนวน ๑๒๐ หน้า โดยเป็นงานเขียนของ ดร.บรรจบ บรรณรุจิ อาจารย์พิเศษบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ภาคีสมาชิกราชบัณฑิตสาขาพระพุทธศาสนา , ผู้อำนวยการสถาบันจิตตภาวนา มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาแห่งโลก , เจ้าของบ้านบรรณรุจิ เปิดสอนหลักสูตรครูสมาธิของหลวงพ่อวิริยังค์ สิรินฺธโร , บรรยายธรรมทางสถานีวิทยุยานเกราะของ อสมท

ผู้ขียนได้เสนอเนื้อหาด้วยการปูพื้นฐานความรู้ให้ผู้อ่านได้เข้าใจเกี่ยวกับ เจ้ากรรม นายเวร หมายถึงอะไร คือใคร มีเจ้ากรรมนายเวรมาจากที่ไหนบ้าง เจ้ากรรมนายเวรที่เป็นโอปปาติกะ ที่เป็นกายหยาบ ที่เป็นไปตามกรรม เรื่องเล่าด้วยเรื่องกรรมนายเวร และทำอย่างไรให้เจ้ากรรมนายเวรเปลี่ยนเป็นมิตร ผู้เขียนได้ค้นคว้าเรื่องราวจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ที่บันทึกเรื่องราวในอดีตผสมกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งมาจากประสบการณ์โดยตรงของผู้เขียนเอง เรื่องมาจากผู้คนที่ได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับเจ้ากรรมนายเวรมาเล่าให้ฟัง

บทนำ

เมื่อกลางเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดประชุมวิชาการพัฒนาจริยธรรม ครั้งที่ ๔ ขึ้น ศาสตราจารย์พิเศษ ร้อยโท ดร.บรรจบ บรรณรุจิ ไปร่วมอภิปราย ในหัวข้อเรื่อง “ครอบครัวสู่สังคม อุดมคุณธรรม” กับผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งประกอบด้วยหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ทันตแพทย์หญิงสิใบตอง บุญประดับ และครอบครัวบัวทรัพย์ คุณทรงชัย ผู้เป็นพ่อกับคุณภูริดาผู้เป็นลูกสาว โดยหลักของการอภิปรายน่าจะอยู่ที่สองพ่อลูก ซึ่งจัดว่าเป็นครอบครัวคุณธรรม การอภิปรายบนเวทีในวันนั้นจะจุดประกายให้ศาสตราจารย์พิเศษ ร้อยโท ดร.บรรจบ บรรณรุจิ กรรมนายเวรครอบครัวบัวทรัพย์สมาชิก ๓ คน คือ พ่อ แม่ และลูกสาว ทั้งสามคนดำเนินชีวิตมาอย่างราบรื่น เต็ม

เปี่ยมไปด้วยความสุขและความอบอุ่น โดยเฉพาะลูกสาวคนเดียว ภูริดา บัวทรัพย์ เธอสวย ใจบุญ เรียนเก่ง และเมื่อเรียนจบจากคณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแล้ว เธอก็ได้เริ่มต้นชีวิตการทำงานที่มีอนาคตสวยหรูตามที่เธอใฝ่ฝัน และ จู่ๆ เหตุการณ์ไม่คาดฝันก็บังเกิดขึ้น

ภูริดาเป็นโรคที่ไม่ค่อยมีใครเป็น เส้นเลือดดำกับเส้นเลือดแดงไม่ต่อกัน จึงเกิดอาการเลือดไหลในสมองไปทับเส้นประสาทส่วนที่ทำให้เกิดความทรงจำ และทำให้ร่างกายซีกขวาเคลื่อนไหวไม่ได้ การรักษามีวิธีเดียวคือต้องผ่าตัด ภูริดาต้องผ่าตัดหลายครั้ง ทำให้ทางครอบครัวทุกข์ใจกับอาการป่วยของลูกสาวมาก จึงดิ้นรนหายาและวิธีการรักษาเพิ่มเติมจากการรักษาในโรงพยาบาล ใครว่ามีหมอดียาดีที่ไหนก็ไปหมด ทั้งแพทย์แผนปัจจุบันและแพทย์แผนโบราณ รวมทั้งการบนบานศาลกล่าว

วันหนึ่งคุณพ่อของภูริดาไปทำธุระแถวโรงแรมเอราวัณ เห็นคนไปไหว้ท้าวมหาพรหมกันมาก เพราะความสงสารลูกจึงตัดสินใจเข้าไปไหว้ขอพรบ้าง ทั้งๆที่เมื่อก่อนก็ไม่เคยคิดจะไปไหว้เพื่อขออะไรเลย ขณะไหว้คุณพ่อก็ตั้งจิตอธิฐานว่า “ขอให้ท่านท้าวมหาพรหมได้กรุณาแจ้งกับเจ้ากรรมนายเวรลูกสาวผมหรือของผม ให้ช่วยบรรเทาทุกข์บรรเทาโทษให้ด้วย ลูกสาวมีอาการดีขึ้น ผมจะขอบวชถวาย”

“แล้วปาฏิหาริย์ก็เป็นจริง” จากนั้นลูกสาวก็มีอาการดีขึ้นตามลำดับ จากที่คิดว่าจะต้องหนักกว่านี้ ก็ค่อยๆ ทุเลา จนสามารถลุกขึ้นช่วยตัวเองได้ และสามารถทำกายภาพบำบัดได้ เมื่อลูกสาวดีขึ้น ท่านก็เลยไปบวชที่วัดบวรนิเวศวิหารตามที่ตั้งจิตอธิษฐานไว้

คำอธิฐานขอพรจากท้าวมหาพรหมให้ช่วยติดต่อกับเจ้ากรรมนายเวรของลูกสาวหรือของคุณพ่อเอง เพื่อช่วยบรรเทาทุกข์บรรเทาโทษให้ และเป็นไปตามคำอธิษฐานนั้น นับเป็นปาฏิหาริย์ที่ คุณพ่อเองรู้สึกได้ว่า “เจ้ากรรมนายเวรมีจริงและสามารถขอลดหย่อนผ่อนโทษกันได้”

เรื่องราวของบุคคลในครอบครัวบัวทรัพย์ ผู้มีความเข้าใจยอมรับ และข้ามผ่านเหตุการณ์เลวร้ายที่ยากจะหาคำอธิบายมาได้ โดยนำความเข้าใจที่ถูกต้องเรื่องกรรมและเจ้ากรรมนายเวรมาใช้ประคับประคองชีวิตให้ดำเนินต่อไปได้

เจ้ากรรมนายเวรคือใคร

“เจ้ากรรมนายเวรนั้นคือ ผู้ที่ถูกทำร้ายก่อนและผูกอาฆาตจองเวร หากไม่มีอาการอาฆาต จองเวรก็ไม่ถือว่าเป็นเจ้ากรรมนายเวร เขาย่อมเป็นผู้ไม่คิดร้าย ไม่ติดตามทำร้ายให้เป็นการตอบสนองหรือที่เรียกกันว่าแก้แค้น เหตุที่เรามีเจ้ากรรมนายเวรก็เพราะเราต่างก็มีภพ

ชาติมานับไม่ถ้วนในอดีต ต่างก็ทำกรรมดีและไม่ดีเอาไว้นับไม่ถ้วนในภพชาติทั้งหลายนั้น เจ้ากรรมนายเวรที่ได้ไปก้ำเกินเบียดเบียนทำร้ายไว้ ก็ย่อมมีไม่น้อยเช่นกัน”

เจ้ากรรมนายเวรมาจากไหน

“เจ้ากรรมนายเวรคือผลของกรรมไม่ดีที่แสดงตัวออกมาในรูปต่างๆ บางครั้งมาในรูปของโอปปาติกะที่คอยตามล้างตามผลาญ บางครั้งมาในรูปของคนและสัตว์ที่ทำความเดือดร้อนให้ เช่น ญาติพี่น้อง สามีภรรยา ลูกหลาน หรือเพื่อนฝูง บางครั้งเจ้ากรรมนายเวรปรากฏในรูปของผลกรรม คอยซ้ำเติมความทุกข์ใจให้เลวร้ายลงไปอีก หรือตัดรอนไม่ให้กรรมดีส่งผล เป็นต้น”

เจ้ากรรมนายเวรที่เป็นโอปปาติกะ

พระพุทธเจ้าเองก็ทรงมีเจ้ากรรมนายเวรในรูปโอปปาติกะ ซึ่งต่างมิติกับมนุษย์ คือ มาร ที่มาคอยขัดขวางการสร้างพระบารมี พญามารตนนี้เป็นเจ้าแห่งสวรรค์ชั้นปรนิมมิตวสวัตดี ชั้นสูงสุดของสวรรค์ชั้นฉกามาพจร ด้วยความที่มีมานะถือตัวว่าตนเองมีอำนาจเหนือเทวดา มนุษย์ และ สัตว์ทั้งหลายในฉกามาพจรภูมิด้วยกัน เมื่อมีผู้ใดทำความดีได้ยิ่งใหญ่กว่า มารจึงเกิดความริษยาและหาทางขัดขวางอย่างสุดกำลัง เมื่อเจ้าชายสัทธัตถะตัดสินพระทัยเสด็จออกบวช พญามารร้อนใจต้องมาพูดจาหว่านล้อมให้เจ้าชายสิทธัตถะยินดีในการครองราชย์ครองเรือนต่อไป เพราะเกรงว่าหากพระองค์ตรัสรู้ก็จะหลุดพ้นไปจากอำนาจของตน

แม้ไม่ปรากฏว่าพญามารตามจองเวรพระพุทธเจ้ามาแต่ชาติใดแต่กระนั้น เรื่องราวของพญาปรมินมิตวสวัตดีมารก็สะท้อนให้เห็นว่า แม้พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญบารมีเป็นพระโพธิสัตว์มาหลายภพหลายชาติ แต่ยังทรงถูกพญามารตามรังควาน แรงผลักดันแม้นับเป็นกิเลสสายโทสะ (ความไม่พอใจ) ที่เกี่ยวพันกับกิเลสสายโลภะ (ความอยากได้ใคร่ดี) ขึ้นชื่อว่ากิเลสแล้ว ย่อมกัดกร่อนจิตใจของมนุษย์และเทวดาให้หลงผิดได้ไม่ต่างกัน

เจ้ากรรมนายเวรที่เป็นกายหยาบ

เจ้ากรรมนายเวรหมายถึง ผู้ล่วงลับที่ยังมีความอาฆาตพยาบาท แต่ความจริงแล้วคนหรือสัตว์เดรัจฉานที่อยู่ในมิติเดียวกับมนุษย์ ก็เป็นเจ้ากรรมนายเวรที่เบียดเบียนให้ชีวิตคนเราต้องประสบปัญหาทั้งหนักทั้งเบา บางคราวอาจถึงขั้นเลือดตกยางออกหรือถึงแก่ชีวิตได้เช่นกัน

เจ้ากรรมนายเวรเป็นไปตามกฎแห่งกรรม

ชีวิตคนและสัตว์ที่เป็นไปต่างๆนั้น มีทุกข์ สุข มีดี ชั่ว พื้นฐานมิได้เกิดจากผู้อื่นหรือสิ่งอื่น แต่เกิดจากกรรมที่ตนได้ทำแล้วทั้งสิ้น คือเป็นเรื่องที่ตัวเองทำตัวเองได้ เพราะแต่ละชีวิต

ล้วนมีกรรมคือการกระทำของตัวเองเป็นสมบัติติดตัวข้ามภพข้ามชาติ เนื่องจากกรรมให้ผลเหวี่ยงซัดแต่ละชีวิตให้ไปเกิดในภพภูมิต่างๆ นอกจากให้ผลทางจิตใจ (ซึ่งเป็นผลชั้นใน) เช่น ทำกรรมดีแล้วสุขใจ ทำกรรมชั่ว แล้วไม่สบายใจ ซึ่งเป็นผลกรรมที่เกิดขึ้นทันทีทันใดแล้ว สำหรับเกณฑ์ชี้ตัดสินความแตกต่างระหว่างกรรมดีกับกรรมชั่ว พระพุทธเจ้าตรัสว่า

“บุคคลทำกรรมใดแล้วไม่เดือดร้อนภายหลัง กรรมนั้นจัดเป็นกรรมดี”

“บุคคลทำกรรมใดแล้วเดือดร้อนภายหลัง กรรมนั้นจัดเป็นกรรมชั่ว”

เจตนาในการทำความดี

ความดีบางอย่าง ผู้ทำมีความสุขใจทั้งก่อนทำ ขณะทำ หลังทำใหม่ๆ และหลังทำนานก็ยังสุขใจอยู่

ความดีบางอย่าง ผู้ทำมีความสุจใจก่อนทำ แต่ทุกข์ใจขณะทำและหลังทำใหม่ๆ แต่นานไปก็สุขใจ

ความดีบางอย่าง ผู้ทำมีความทุกข์ใจทั้งก่อนทำ ขณะทำ และหลังทำใหม่ๆ แต่พอนานไปก็สุขใจ

ความดีบางอย่าง ผู้ทำมีความทุกข์ใจก่อนทำ แต่สุขใจขณะทำและหลังทำใหม่ๆ แล้วนานไปก็สุขใจ

เจตนาในการทำความชั่ว

ความชั่วบางอย่าง ผู้ทำมีความทุกข์ใจทั้งก่อนทำ ขณะทำหลังทำใหม่ๆ และหลังทำไปแล้วเป็นเวลานาน

ความชั่วบางอย่าง ผู้ทำมีความทุกข์ใจก่อนทำ แต่สุขใจขณะทำ และหลังทำใหม่ๆ แต่นานไปกลับทุกข์ใจ

ความชั่วบางอย่าง ผู้ทำมีความสุขใจทั้งก่อนทำ ขณะทำ และหลังทำใหม่ๆ แต่นานไปก็ทุกข์ใจ

ความชั่วบางอย่าง ผู้ทำมีความสุขใจก่อนทำ แต่ทุกข์ใจทั้งขณะทำ หลังทำใหม่ๆ นานไปยิ่งทุกข์ใจหนัก

เรื่องเล่าว่าด้วยเจ้ากรรมนายเวร

เจ้าป่าเจ้าเขากับหลวงปู่มั่น ในสมัยที่หลวงปู่มั่นออกธุดงค์ทำความเพียรใหม่ๆ หลวงปู่ลัดเลาะไปถึงจังหวัดนครนายกและปรารภให้ชาวบ้านพาท่านไปจำพรรษา ณ ถ้ำสาริกา ซึ่งมีบรรยากาศเงียบสงัด เหมาะแก่การบำเพ็ญภาวนา ถ้ำสาริกาเป็นที่อยู่ของเจ้าป่าเจ้าเขาที่มีฤทธิ์มากและดุร้าย พระธุดงค์หรือชาวบ้านที่เข้าไปในถ้ำต่างเคยถูกทำร้าย เจ้าป่าเจ้าเขามักทำร้ายคนด้วยการทำให้เจ็บป่วยกะทันหัน หากหาทางรักษาไม่ทันการณ์ก็ถึงแก่ชีวิต หลังจากนั่งสมาธิตามปกติได้เพียงไม่กี่คืน อาการปวดท้องที่ท่านเคยเป็นและหายไปพักใหญ่ก็กำเริบขึ้นมาอย่างไม่มีปี่ไม่มีขลุ่ย อาการ ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ บางครั้งถึงขนาดถ่ายออกมาเป็นเลือดสดๆ อาหารที่ฉันเข้าไปก็ไม่ย่อยเลย หลวงปู่ตัดสินใจระงับด้วยธรรมโอสถ

หลวงปู่มั่นเจริญสติ พิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม พิจารณาสังขารที่ปรุงแต่งจิตตามหลักสติปัฏฐาน ๔ ท่านใช้เวลาตั้งแต่พลบค่ำถึงเที่ยงคืนจึงเกิดผล จึงเริ่มมีกำลัง โรคเริ่มสงบแล้วจิตก็ดิ่งลง สู่สมาธิ ขณะนั้นบุรุษผู้หนึ่ง มีร่างกายสูงใหญ่ตัวดำ สูงราว ๑๐ เมตร ได้ปรากฏกายขึ้นหรือถือตะบองเหล็กใหญ่เท่าต้นขายาวราว ๒ เมตร เดินปรี่เข้ามาหมายจะทุบตีหลวงปู่ให้จมดิน โดยอ้างว่าตนมีอำนาจรักษาเขาลูกนี้มานาน และจะไม่ยอมให้ใครมามีอำนาจเหนือกว่า

ทุกชีวิตบนโลกนี้ต่างเคยเกิดและเคยตายมาแล้วหลายภพหลายชาติ เป็นไปได้ว่าหลวงปู่มั่นกับเจ้าป่าเจ้าเขาอาจเคยประกอบกรรมต่อกันมาแต่หนหลัง จึงได้มาพบพานข้องเกี่ยวกันในชาตินี้ นับเป็นโชคดีของโอปปาติกะเทวดาเจ้าป่าเจ้าเขา ที่ท่านก่ออกุศลกรรมต่อหลวงปู่มั่นไม่สำเร็จ ไม่ผูกกรรมผูกเวรให้ยืดยาวต่อไปแถมยังได้สัมพัสถึงพลังของศีล สมาธิ และปัญญาจากพระสาวกสงฆ์ ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ทำให้จิตอ่อนโยนลงและคงได้พบความสงบไปตามลำดับ

ทำอย่างไรให้เจ้ากรรมนายเวรเป็นมิตร

การแก้กรรมตัดกรรมไม่เหมือนกับการซื้อขายแลกเปลี่ยน การขอขมาหรืออโหสิกรรมเพื่อสิ้นสุด ยุติการจองเวรซึ่งกันและกัน ล้วนขึ้นอยู่กับเจ้ากรรมนายเวรทั้งสิ้น เจ้ากรรมนายเวรอยู่ในฐานะเจ้าหนี้ที่จะทวงคืนจากเราเมื่อไหร่ก็ได้ หรืออาจเมตตายกหนี้ให้เราเมื่อไหร่ก็ได้เช่นกัน การขอโทษหรือขออภัยแก่เจ้ากรรมนายเวรจึงต้องทำด้วยเจตนาที่จริงใจ มิใช่ทำเพื่อให้พ้นตัวเท่านั้น วิธีทำให้เจ้ากรรมนายเวรเป็นมิตรตามแนวทางพุทธศาสนา ดังนี้

แผ่เมตตาอย่างมีเมตตา

พระพุทธเจ้าทรงเอาชนะมารด้วยการแผ่เมตตา พระพุทธเจ้าทรงเน้นย้ำอย่างมาก คัมภีร์ วิสุทธิมรรคได้บันทึกวิธีปฏิบัติเพื่อลดการจองเวรไว้ว่า

“ เริ่มต้นให้ฝึกวางจิตเป็นกลางเท่าๆ กันในคน ๔ จำพวก คือ ในตัวเอง ในคนที่ตัวเองรัก ในคนที่ตัวเองรู้สึกกลาง (ไม่รักไม่เกลียด) และในคนที่มีเวร (โกรธแค้น) ต่อกัน จนเกิดความรู้สึกว่าตัวเองกับคนเหล่านั้นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน”

การแผ่เมตตาให้เจ้ากรรมนายเวรจะได้ผลก็ต่อเมื่อผู้แผ่เมตตาต้องมีเมตตาในจิตใจเสียก่อน วิธิปฏิบัติคือ ในกรณีที่เรารู้ชัดว่าเจ้ากรรมนายเวรเป็นใคร ให้ตั้งจิตเป็นสมาธินึกถึงบุคคลนั้นจนเห็นภาพของเขาชัดเจนแล้วแผ่เมตตาไปให้

สำหรับในกรณีที่ไม่รู้ว่าเจ้ากรรมนายเวรเป็นใคร ให้พยายามทำจิตเป็นสมาธิแล้วแผ่เมตตาไปทีละทิศ เริ่มจากทิศไหนก่อนก็ได้ทำไปให้สม่ำเสมอ เจ้ากรรมนายเวรที่เป็นคน สัตว์และโอปปาติกะ ในแต่ละทิศจะได้รับพลังเมตตาของเราอย่างทั่วถึง

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้ว สามารถแยกประเด็นต่าง ๆ ได้ซึ่งผู้วิจารณ์มีประเด็นแสดงความคิดเห็น ๒ ประเด็น ได้แก่ประเด็นที่เห็นด้วย และประเด็นที่ตั้งข้อสังเกต

ประเด็นที่เห็นด้วย

ประเด็นที่ ๑ กรรมใดที่ทำแล้วไม่ทำให้เดือดร้อนใจภายหลัง กรรมนั้นจัดเป็นกรรมดี กรรมใดที่ทำแล้วทำให้เดือดร้อนใจภายหลัง กรรมนั้นจัดเป็นกรรมชั่ว

ผู้วิจารณ์คิดว่าการทำกรรมเริ่มจากใจ จิตหรือวิญญาณ คนเราคิดด้วยใจแล้วจึงทำกรรมทางกายและทางวาจาเมื่อทำกรรมแล้วผลของกรรมก็ตกค้างอยู่ในใจนั่นเอง การทำให้เกิดความสุขใจหากเป็นกรรมดี และทำให้เกิดความทุกข์ใจหากเป็นกรรมไม่ดี

อาจมีบางคนแย้งว่า แน่หรือที่กรรมดีทำให้เกิดความสุขใจ แน่หรือที่กรรมไม่ดีทำให้เกิดความทุกข์ใจ เพราะจากประสบการณ์ของพวกเขา การทำความดีไม่ได้ทำให้เกิดความสุขใจทุกครั้งไป บางครั้งกลับทุกข์ใจเพราะไม่อยากทำ หรือไม่มีศรัทธาแต่ต้องฝืนใจทำ การทำความชั่วก็ไม่ทำให้เกิดความทุกข์ใจทุกครั้งเช่นกัน วิธีคลี่คลายข้อโต้แย้งนี้คือต้องกลับไปดูเจตนา ทั้งเจตนาก่อนทำ เจตนาขณะทำและเจตนาหลังทำ

ในทางพุทธศาสนา เจตนาก่อนทำ เรียกว่า ปุพพเจตนา จะเกิดนานหรือไม่นานก็แล้วแต่ ถือว่าเป็นเจตนาก่อนทำทั้งหมด เจตนาขณะทำ เรียกว่า มุญจนเจตนา เน้นไปที่ขนาดลงมือทำ เช่น ขณะตักข้าวใส่บาตร ขณะยื่นของให้คนอื่น ส่วน อปราปรเจตนา (อะ ปะ รา ปะ ระ เจตนา) แปลว่า เจตนาหลังและหลัง หมายถึงหลังลงมือทำแล้ว ครอบคลุมทั้งหลังทำใหม่ๆ และหลังทำไปแล้วเป็นเวลานาน

การให้ผลของกรรมแบ่งเป็น ๒ ชั้นด้วยกันคือผลชั้นในกับขนชั้นนอก

ผลชั้นในคือ ผลทางใจที่เกิดขึ้นทันทีที่ทำกรรม อาจให้ผลเป็นบาปหรือคุณธรรม ผลกรรมชั้นในนี้ ทำเมื่อไรให้ผลเมื่อนั้นทำที่ไหนให้ผลที่นั่น ทำที่บ้านให้ผลที่บ้าน ทำที่วัดให้ผลที่วัด ทำที่โรงพยาบาลให้ผลที่โรงพยาบาล

นอกจากนี้ผู้ทำกรรมสามารถสร้างผลกรรมให้แก่ตัวเองได้ เพราะเกิดผลทางใจแก่ตนเอง คนไหนทำความดี คนนั้นก็มีความสุข

ผลชั้นนอกคือ ผลกรรมขั้น ๒ ที่ปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจน เช่น ได้ลาภ ได้ยศ ได้รับคำสรรเสริญ หรือในทางกลับกันอาจให้ผลเป็นความเสียหาย เสื่อมลาภ เสื่อมยศ มีคนติฉินนินทา ผลกรรมชั้นนอกนี้ เมื่อทำกรรมแล้วไม่รู้เวลากรรมส่งผลที่แน่นอน ทำเช้าอาจให้ผลเย็น ทำวันนี้อาจให้ผลวันหน้า เดือนหน้า ปีหน้า ชาติหน้า หรือชาติต่อๆ ไปก็เป็นได้ทั้งนั้น อีกทั้งไม่รู้ว่ากรรมจะให้ผลที่ไหนขึ้นอยู่กับเวลา สถานที่หรือสถานะ ร่างกายบุคลิกภาพ และการทำต่อเนื่อง องค์ประกอบเหล่านี้สามารถมาสนับสนุนหรือขัดขวางการส่งผลของกรรมชั้นนอก

ผู้วิจารณ์คิดว่า **เวลา เ**กี่ยวข้องกับการให้ผลของกรรมชั้นนอก เปรียบเหมือนชาวสวนปลูกพืชผัก เมื่อปลูกแล้วต้องรอเวลาให้พืชผักเติบโตหรือสุกงอมไปตามธรรมชาติ พืชผักแต่ละชนิดมีเวลาสุกงอมแตกต่างกัน บางชนิดสุกเร็ว บางชนิดสุกช้า เวลาที่กำจะให้ผลก็เช่นกัน กรรมแต่ละชนิดย่อมมีเวลาให้ผลแตกต่างกัน บ้างเร็วบ้างช้า บางจังหวะเวลาก็สนับสนุนการให้ผลของกรรมบางอย่าง แต่ทั้งนี้การส่งผลของกรรม มิได้ขึ้นอยู่กับเวลาแต่อย่างเดียว

สถานที่และสถานะ ปัจจัยเกี่ยวข้องกับการให้ผลของกรรมด้วยเช่นกัน เปรียบเหมือนที่ดิน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการปลูกพืชผัก พืชผักบางชนิดปลูกในดินได้ทุกพื้นที่ แต่บางชนิด

เหมาะกับดินบางแห่งเท่านั้น เช่นเดียวกับกรรมแต่ละชนิดย่อมมีสถานที่หรือสถานะรองรับการให้ผลของกรรม ซึ่งเหมือนกันบ้าง ต่างกันบ้าง บางสถานที่หรือบางสถานะก็สนับสนุนให้กรรมบางอย่างส่งผล แต่บางสถานที่หรือบางสถานะก็ขัดขวางการให้ผลของกรรมบางอย่าง

ร่างกายและบุคลิกภาพ ของผู้ทำกรรมเกี่ยวข้องกับการให้ผลของกรรมทั้งดีและไม่ดีด้วยเช่นกัน ร่างกายและบุคลิกภาพบางอย่างสนับสนุนการให้ผลของกรรมบางอย่าง บางอย่างก็ขัดขวางการให้ผลของกรรมบางอย่าง

การทำต่อเนื่อง ความต่อเนื่องของการทำกรรมถือเป็นองค์ประกอบสำคัญมากทีเดียว การทำกรรมดีอย่างต่อเนื่องจะช่วยปรับเวลา สถานที่ หรือสถานะ ตลอดจนบุคลิกภาพให้พร้อมรองรับผลของกรรมดี แต่หากทำกรรมชั่วอยู่ไม่เคยเว้น ความต่อเนื่องจะเป็นตัวเร่งให้กรรมชั่วให้ผลเร็วขึ้น

ผู้วิจารณ์คิดว่า องค์ประกอบทั้ง ๔ ประการนี้ หาก เกื้อกูลให้กรรมดีส่งผลเรียกว่า สมบัติ หมายความว่าถึงพร้อมด้วยกาลสมบัติ เวลา คติสมบัติ (สถานที่และสถานะ) อุปธิสมบัติ (ร่างกายและบุคลิกภาพ) และปโยคสมบัติ (การกระทำต่อเนื่อง) กรรมดีจึงให้ผล แต่หากไปเกื้อกูลให้กรรมชั่วส่งผลจะเรียกว่า วิบัติ ประกอบด้วยกาลวิบัติ คติวิบัติ อุปธิวิบัติ และปโยควิบัติ หมายความว่ามีปัจจัยเกื้อหนุนให้เลวร้ายไปหมด จึงส่งผลอย่างรุนแรงจนเจ้าของกรรมพบกับความวินาศเดือดร้อน

ประเด็นที่ ๒ ความผลัดพลาดที่เกิดจากกรรมและกรรมที่ทำให้ประสบกับสิ่งที่ไม่เป็นที่รัก

จากเรื่องราวของคนรู้จักคนหนึ่งของดร.บรรณจบ บรรณรุจิ เรื่องที่ ๑ เขาเป็นคนขยันทำมาหากินทำการค้าหลายอย่างจนฐานะมั่นคงขึ้นเรื่อยๆ และยึดอาชีพเพาะพันธุ์ปลาขายเป็นหลัก เมื่อผสมพันธุ์แม่ปลาจนได้ลูกปลาแล้วเขาจะแย่งลูกปลามาเลี้ยงไว้ต่างหากเพื่อเตรียมขาย กิจการเพาะพันธุ์ปลาเฟื่องฟูขึ้นเรื่อยๆ ต่อมาเขาจึงเพิ่มบริการส่งลูกปลาไปตามบ่อเลี้ยงปลาและตามร้านอาหารด้วย

เจ้าของบ่อต่างซื้อลูกปลาไปเลี้ยง ส่วนร้านอาหารก็ซื้อลูกปลาเล็กๆไปปรุงขายให้ลูกค้า วิธีการปรุงค่อนข้างน่าหวาดเสียว เมื่อลูกค้าสั่งแกงส้มผักบุ้ง ทางร้านจะจุดหม้อไฟต้มน้ำแกงจนเดือดพอน้ำแกงเดือดก็จะใส่ลูกปลาเป็นๆ ลงไปพร้อมกับผักบุ้ง เจ้าลูกปลาตัวเล็กจิ๋วเมื่อเจอความแสบร้อนของน้ำแกงที่กำลังเดือดพล่าน พวกมันรีบว่ายเข้าไปหลบอยู่ในโพรงก้านผักบุ้ง ด้วยคิดว่าปลอดภัยแต่หารู้ไม่ว่านั่นคือที่ตาย ลูกปลาเล็กๆ ที่ตายอัดกันอยู่ในก้านผักบุ้งกลายเป็นอาหารมื้อพิเศษสำหรับ นักกินหรือนักชิมทั้งหลาย แต่ไม่มีใครรู้หรอกว่าความทรมานของลูกปลาได้ก่อความอาฆาตพยาบาทไว้เพียงใด

กิจการเพาะลูกปลาขายทำกำไรงามมาก ในที่สุดผู้เป็นเจ้าของกิจการจึงซื้อรถบรรทุกมาให้ ลูกชายขับไปส่งลูกปลาตามร้านต่างๆ เขารักลูกชายคนนี้มาก เพราะขยันทำมาหากิน เชื่อฟังพ่อแม่ ไม่เที่ยวเตร่หรือหมกมุ่นอบายมุข เขาวางแผนอย่างตั้งอกตั้งใจว่าจะให้ลูกชายบวชเพื่อทดแทนคุณพ่อแม่ จากนั้นจะจัดการให้ลูกชายได้แต่งงานกับหญิงสาวที่หมายหมั้นกันไว้ แต่แล้ววันหนึ่งความหวังที่วาดไว้ก็พังทลายขณะขับรถไปส่งลูกปลาที่ร้านอาหารแห่งหนึ่ง ลูกชายของเขาขับรถไปประสานงากับรถสิบล้อที่วิ่งสวนมาและเสียชีวิตในทันที

หลังจากงานศพลูกชายผ่านพ้นไป เขาตัดสินใจเลิกอาชีพเพาะลูกปลาขายอย่างเด็ดขาด เพราะได้รู้ซึ้งแล้วว่า การพลัดพรากจากลูกนั้นทุกข์ทรมานเพียงใด แม่ปลาไม่รู้กี่ร้อยพันตัวที่ต้องทุกข์เพราะพลัดพรากจากลูกอันเนื่องจากการกระทำของตน เขาเชื่ออย่างสุดใจว่าเหตุร้ายครั้งนี้เป็นเรื่องของกรรมให้ผล เจ้ากรรมนายเวรทำให้เขาต้องพลัดพรากจากสิ่งที่รักเพื่อชดใช้กรรมอย่างไม่ต้องสงสัย

เรื่องราวของคนรู้จักคนหนึ่งของดร.บรรณจบ บรรณรุจิ เรื่องที่ ๒ กรรมที่ทำให้ประสบกับสิ่งไม่เป็นที่รัก อาชีพที่เป็นการก่อกรรมทางอ้อมแล้วอาจมีเจ้ากรรมนายเวรโดยไม่รู้ตัว คือการค้าขายสุราหรือของมึนเมา เจ้าของร้านเหล้ารายหนึ่ง เขามีครอบครัวที่รักกันมา ทุกคนในครอบครัวต่างเป็นคนดีและเข้าใจกันดี แต่เวลาคิดทำอะไรมักประสบปัญหาตลอด บางครั้งวางแผนอย่างรอบคอบแล้ว แต่ก็มีเหตุให้ผิดแผนอย่างไม่น่าเป็นไปได้

เจ้าของร้านเหล้าคิดว่าปัญหาจิปาถะที่มาจากอาชีพขายเหล้า เพราะลูกค้าที่มากินเหล้ามักจะเมามาย บ้างทะเลาะกันเองในหมู่เพื่อน บ้างกลับบ้านไปอาละวาดกับลูกเมีย บ้าน

รุนแรงถึงขั้นทำร้ายตบตีกัน ทั้งหมดเป็นกรรมที่ตัวเขาเองในฐานะเจ้าของร้านเหล้าก็มีส่วนเพราะทำให้ครอบครัวคนอื่นเดือดร้อน ไม่มีความสุข

การประสบกับสิ่งที่ไม่เป็นที่รัก ครอบครัวต้องรับมือกับปัญหาต่างๆ นานา นับเป็นการเบียดเบียนของเจ้ากรรมนายเวรในรูปแบบของผลกรรม หลังจากหมดภาระส่งเสียลูกชาย เจ้าของร้านเหล้าจึงตั้งใจจะเลิกกิจการอย่างเด็ดขาด เพราะไม่อยากสร้างเจ้ากรรมนายเวรจากการประกอบอาชีพข้องเกี่ยวกับอบายมุข และเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาในครอบครัว

ผู้วิจารณ์คิดว่าเรื่องราวทั้งสอง สามารถอธิบายได้ ด้วยพระสูตรจูฬกัมมวิภังคสูตร จูฬกัมมวิภังคสูตร เป็นพระสูตรหนึ่งในจำนวนสิบสูตรของวิภังควรรค ในมัชฌิมนิกาย พระสูตรนี้ว่าด้วยคนทำกรรมแล้วได้รับผลต่าง ๆ ที่มา พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่สุภมานพโตเทยบุตร ขณะประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตกรุงสาวัตถี เพื่อทรงตอบปัญหาของสุภมานพ เรื่องเหตุที่ทำให้สัตว์มีอายุสั้น มีอายุยืน มีโรคมาก มีโรคน้อย

รูปแบบของพระสูตร รูปแบบของจูฬกัมมวิภังคสูตรเป็นการสนทนาแบบถาม–ตอบ มีอุปมาอุปไมย ประกอบใจความสำคัญของพระสูตร สุภมานพ โตเทยบุตร ทูลถามถึงเหตุที่ทำให้สัตว์มีอายุสั้น มีอายุยืน มีโรคน้อย เป็นต้นและ กำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมจึงจำแนกสัตว์ให้ เลวและดีต่างกันเมื่อมาณพกราบทูลให้อธิบาย จึงตรัสอธิบายเป็น ๗ คู่ คือ

๑. เหตุที่ทำให้อายุสั้น เพราะฆ่าสัตว์ เหตุที่ทำให้อายุยืน เพราะไม่ฆ่าสัตว์
๒. เหตุที่ทำให้มีโรคมาก เพราะเบียดเบียนสัตว์ เหตุที่ทำให้มีโรคน้อย เพราะไม่เบียดเบียนสัตว์
๓. เหตุที่ทำให้มีผิวพรรณทราม เพราะเป็นผู้มักโกรธ เหตุที่ทำให้ผิวพรรณผ่องใส เพราะเป็นผู้ไม่โกรธ
๔. เหตุที่ทำให้มีอำนาจน้อย เพราะมีใจริษยา เหตุที่ทำให้มีอำนาจมาก เพราะมีใจไม่ริษยา
๕. เหตุที่ทำให้เป็นคนยากจน เพราะเป็นคนตระหนี่ ไม่เคยบริจาค เหตุให้เป็นคนร่ำรวย เพราะเป็นคนมีน้ำใจ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น
๖. เหตุที่ทำให้เกิดในตระกูลต่ำ เพราะเป็นคนไม่มีสัมมาคารวะ เหตุที่ทำให้เกิดในตระกูลสูง เพราะเป็นคนมีสัมมาคารวะอ่อนน้อมถ่อมตน

๗. เหตุที่ทำให้เกิดเป็นคนโง่เขลา เพราะเป็นคนไม่ใฝ่ศึกษา เหตุที่ทำให้เกิดเป็นคนมีปัญญา เพราะเป็นคนใฝ่หาความรู้ สนใจเรื่องบาปบุญ

ประเด็นที่เห็นต่าง

ประเด็นที่เห็นต่างของหนังสือนี้ ผู้วิจารณ์นั้นแยกออกได้เป็น ๒ ประเด็นดังนี้คือ

ประเด็นที่ ๑ ผู้วิจารณ์เห็นว่าหนังสือ เรื่องเปลี่ยนเจ้ากรรมนายเวรให้เป็นมิตรมีเนื้อหาที่อ่านสนุก เป็นเรื่องเล่าประสบการณ์เรื่องกรรมของผู้เขียน เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสมัยพระพุทธเจ้าและเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับบุคคลต่างๆ ในสมัยอดีต ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ไกลจากยุคสมัยปัจจุบันมาก เช่นในคัมภีร์วิสุทธิมรรคมีเรื่องเล่าว่า ขณะนายพรานคนหนึ่งออกตระเวนล่าสัตว์ เขาเห็นวัวแม่ลูกอ่อนกำลังยืนให้ลูกกินนมนิ่งอยู่ นายพรานหมายจะฆ่าแม่วัด จึงพุ่งหอกเข้าใส่อย่างเต็มกำลัง แต่เขาต้องประหลาดใจกับความอัศจรรย์ที่เกิดขึ้น หอกพุ่งเข้าใส่แม่วัดที่กำลังยืนนิ่งให้นมลูก แต่พอสัมผัสถูกตัวแม่วัว หอกกลับม้วนงอเหมือนใบตาลอ่อนในทันที ซึ่งถ้าเด็กรุ่นใหม่ได้อ่านคงคิดว่าไม่สามารถเกิดขึ้นได้และเหลือเชื่อ ไม่มีเหตุผล ผู้วิจารณ์คิดว่าควรจะเพิ่มเติมเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยเพิ่มเรื่องราวเจ้ากรรมนายเวรที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบันให้มากขึ้น คนรุ่นใหม่จะได้เข้าใจเรื่องเจ้ากรรมนายเวรที่เกิดขึ้นกับคนในยุคเขา

ประเด็นที่ ๒ รูปแบบของปกหนังสือ ควรออกแบบให้สะดุดตา เพื่อดึงดูดผู้อ่าน เมื่อผู้อ่านเห็นแล้วจะได้อยากซื้อหนังสือมาอ่าน หน้าปกหนังสือยังสื่อถึงเนื้อหาในเรื่องน้อย เห็นแล้วสื่อไปในทางลึกลับ น่ากลัว สีของปกยังไม่สร้างความดึงดูดจากผู้อ่าน เลือกภาพประกอบยังไม่ น่าสนใจ ยังไม่ค่อยดึงดูดใจผู้อ่านที่เป็นเยาวชน คนรุ่นใหม่

ประโยชน์ที่ได้จากการอ่านเรื่องเจ้ากรรมนายเวร

๑. ทำให้ผู้อ่านสามารถหลุดพ้นจากการจองกรรมจองเวรกันชาติแล้วชาติเล่า ด้วยวิธีที่ถูกต้องตามหลักพุทธศาสนา และพบทางแห่งความสุขความเจริญในชีวิต
๒. ทำให้เข้าใจเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนา และเชื่อเรื่องกรรม ทำให้ละเว้นจากการทำความชั่วมาทำความดี
๓. รู้วิธีการปรับเปลี่ยนเจ้ากรรมนายเวรให้มาเป็นมิตร
๔. รู้วิธีการแผ่เมตตาให้เจ้ากรรมนายเวรได้อย่างถูกต้อง
๕. รู้วิธีปฏิบัติต่อเจ้ากรรมนายเวรได้อย่างถูกต้องตามหลักพุทธศาสนา

สรุปความได้ว่า พระพุทธศาสนาสอนว่า เราทุกคนเป็นเจ้าของการกระทำของตนแต่ละชีวิตต่างเวียนว่ายรับผลแห่งกรรมที่ตนได้กระทำ การเดินทางอันยาวไกลในสังสารวัฏย่อมมีทั้งการรับผลจากกรรมเก่า และสร้างกรรมใหม่เรื่อยไป แม้ผลบุญในภพเก่าเกื้อหนุนให้ได้มาเกิดเป็นมนุษย์ในชาตินี้ แต่ผลกรรมที่เคยทำไม่ดีไว้อาจตามมาให้ผล

เราได้เกิดมาเป็นมนุษย์นับว่ามีบุญมาก เกิดมาพบพระพุทธศาสนาในชาตินี้ยิ่งนับว่ามีบุญมหาศาล เพราะมีโอกาสได้ศึกษาคำสอนเรื่องกรรมและกฎแห่งกรรม มีโอกาสได้ทำความเข้าใจ “เจ้ากรรมนายเวร” มีต้นสายปลายเหตุมาจากกรรมที่ตัวเราเองเคยกระทำด้วยเจตนาที่ไม่เป็นกุศล จึงตามมาคอยให้โทษ ทั้งกีดกันให้ต้องพลัดพรากจากสิ่งปราถนา ทั้งผลักไสให้ต้องพบพานกับสิ่งที่ไม่ปราถนา ทั้งหมดเกิดจากกรรมแต่หนหลังซึ่งไม่มีทางย้อนกลับไปแก้ไขใดๆ ได้

แต่กระนั้นคำสอนของพระพุทธองค์ก็ไม่ทำให้คนเราสิ้นหวังและปล่อยชีวิตไปตามลิขิตของ “เจ้ากรรมนายเวร” แต่ถ่ายเดียวตรงกันข้าม พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับกรรมในปัจจุบันสอนให้เชื่อมั่นในความเพียรของมนุษย์ ว่าสามารถเจริญสติ สั่งสมสมาธิและปัญญาตลอดจนบ่มเพาะความเมตตาซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่มีอยู่ในจิตของมนุษย์ทุกคนอยู่แล้ว

คุณธรรมทั้งหลายแม้มีอานุภาพมากและสามารถเกื้อหนุนให้ชีวิตพบความสุขสงบสามารถปรับทุกข์หลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดได้ แต่คุณธรรมมิได้เกิดจากฤทธิ์เดชเวทมนต์ หากแต่เกิดจากการฝึกฝนพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เขียนขัดเกลากิเลสให้เบาบาง

บุคคลที่ใส่ใจการเจริญสติ หมั่นฝึกสมาธิ เจริญวิปัสสนาจนเกิดปัญญารู้แจ้งในสัจธรรม ขณะเดียวกันก็มีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ต่อสัตว์เดรัจฉาน ต่อโอปปาติกะทั้งในภพภูมิที่สูงกว่าและต่ำกว่าย่อมประคับประคองตนอยู่ในมรรคาที่เป็นกุศล รอดพ้นจากความอาฆาตพยาบาทแต่หนหลัง ขณะเดียวกันก็ยุติการก่อกรรมทำเข็ญยุติการสร้างเจ้ากรรมนายเวรใหม่ๆ

บรรณานุกรม

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ ๑๖.กรุงเทพมหานคร: บริษัทเอสอาร์.พริ้นติ้งแมสโปรดักส์จำกัด, ๒๕๕๑.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

บรรจบ บรรณรุจ. **เปลี่ยนเจ้ากรรมนายเวรให้เป็นมิตร,** พิมพ์ครั้งที่ ๓ , (กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์ ธรรมะ อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง,๒๕๕๘ ๑๒๐ หน้า